

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03.

Кафедра туристичного та готельного бізнесу

(назва)

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІКА ТУРИЗМУ»**

(назва навчальної дисципліни)

з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, другого (магістерського) рівня вищої освіти, третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти)

Галузь знань	24 «Сфера обслуговування» <i>(код і назва)</i>
Спеціальність	242 «Туризм» <i>(код і назва)</i>
Спеціалізація (за наявності)	 <i>(код і назва)</i>
Освітня програма	«Туризм» <i>(назва)</i>

Полтава 2020 рік

Розробник (-и)/укладачі програми:

Дробиш Л.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу

Рецензенти програми:

Паска С.Р., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму і готельно-ресторанної справи, Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького

Березіна Л.М., доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Полтавська державна аграрна академія

Програму навчальної дисципліни «Економіка туризму» обговорено і схвалено на засіданні кафедри туристичного та готельного бізнесу

Протокол засідання кафедри від «27» січня 2020 р., № 7.

Завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу,
д. е. н., професор

_____ Г.П. Скляр
(підпис) (ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Туризм»

к. е. н.

_____ Ю.В. Карпенко
(підпис) (ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради,

д.е.н., професор

_____ Н. С. Педченко
(підпис) (ініціали, прізвище)

КОРОТКА АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Економіка туризму» передбачає вивчення теоретико-методологічних основ економіки, зокрема формування у студентів економічного мислення і системи спеціальних економічних знань у галузі управління господарсько-фінансовою діяльністю туристичних підприємств, опанування необхідними практичними навичками економічного обґрунтування управлінських рішень. Засвоєння основ цієї навчальної дисципліни дає можливість систематизувати теоретичні знання та практичні навички, сформувати сучасне економічне мислення у студентів в умовах модернізації економіки.

Навчальну програму з навчальної дисципліни «Економіка туризму» розроблено для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 242 «Туризм» Освітня програма «Туризм» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Учебная дисциплина «Экономика туризма» предусматривает изучение теоретико-методологических основ экономики, в частности формирование у студентов экономического мышления и системы специальных экономических знаний в области управления хозяйственно-финансовой деятельностью туристических предприятий, овладение необходимыми практическими навыками экономического обоснования управленческих решений. Усвоение основами этой учебной дисциплины дает возможность систематизировать теоретические знания и практические навыки, сформировать современное экономическое мышление студентов в условиях модернизации экономики.

Учебная программа с учебной дисциплины «Экономика туризма» разработана для студентов дневной и заочной форм обучения специальности 242 «Туризм» Образовательная программа «Туризм» первого (бакалаврського) уровня высшего образования.

Training discipline «Tourism» provides for the study of theoretical and methodological foundations of the economy, in particular the formation of students' economic thinking and a system of special economic knowledge in the field of managing the economic and financial activities of

tourism enterprises, mastering the necessary practical skills for the economic justification of management decisions. Mastering the basics of this academic discipline makes it possible to systematize theoretical knowledge and practical skills, to form the modern economic thinking of students in the context of economic modernization.

Training program the training discipline «Tourism» is designed for full-time and part-time students of specialty 242 «Tourism» The educational program «Tourism» of the first (bachelor's) level of higher education.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економіка туризму» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 «Туризм» освітня програма «Туризм», затвердженої наказом по університету від 22 березня 2019 р., № 60-Н.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є господарсько-фінансовий механізм діяльності підприємств сфери туризму.

Мета навчальної дисципліни: формування економічного мислення у студентів і системи спеціальних економічних знань у галузі управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємств харчового виробництва, опанування необхідними практичними навичками економічного обґрунтування управлінських рішень.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні: здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу (K04); здатність до пошуку, оброблення і аналізу інформації з різних джерел (K06); навички використання інформаційних та комунікаційних технологій (K08); вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми (K09);

спеціальні, фахові, предметні: знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності (K15); здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (K16); здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій (K17); здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління (K18); здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу (K30); здатність оцінювати економічну ефективність туристичних продуктів та ресурсного потенціалу туристичних підприємств (K33).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми: знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів (ПР01); знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук (ПР02); аналізувати рекреаційно-

туристичний потенціал території (ПР05); розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт (ПР07); ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися (ПР08); розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна) (ПР10); аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань (ПР19); виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання (ПР20); приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності (ПР21); володіти інструментарієм економічного аналізу ефективності використання ресурсного потенціалу туристичних підприємств (ПР24).

Навчальна дисципліна є обов'язковою у відповідності до навчального плану.

Форма підсумкового контролю знань – ПМК (залік), екзамен.

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ТУРИЗМ ЯК ГАЛУЗЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Тема 1. *Роль і місце туризму в системі ринкового господарства України*

Соціально-економічне значення туризму. Державне регулювання розвитку туризму в Україні. Особливості функціонування ринку туристичних послуг в Україні.

Поняття інфраструктури туристичного ринку, характеристика її складових елементів, галузеві економічні відносини. Основні чинники впливу на формування та розвиток інфраструктури туризму. Стратегічне управління розвитком інфраструктури туризму.

Роль туристичної індустрії в комплексному обслуговуванні споживачів. Особливості пропозиції туристичного продукту на ринку. Форми пропозиції туристичних послуг. Основні чинники, що впливають на пропозицію туристичного продукту на ринку іноземного, закордонного та внутрішнього туризму.

Особливості попиту на туристичному ринку. Чинники, що впливають на попит на ринку туристичних послуг, їх кількісна оцінка. Прогнозування попиту на туристичні продукти.

Характеристика сучасного стану та тенденцій розвитку туризму в Україні.

Тема 2. *Управління обсягом реалізації послуг на туристичних підприємствах*

Формування туристичного продукту та його просування на ринку. Поняття, характеристика туристичного продукту: туристичні послуги та туристичні товари. Складові елементи туристичного продукту. Показники оцінки обсягу пропозиції послуг туристичних підприємств. Показники оцінки обсягу реалізації туристичних послуг туроператорів, турагентів, бюро подорожей та екскурсій.

Цілі та завдання управління обсягом реалізації послуг на туристичних підприємствах.

Методичний інструментарій та порядок здійснення економічного аналізу обсягу реалізації туристичного продукту на підприємствах туризму. Інформаційна база даних та джерела її формування.

Методика розробки продуктової програми на туристичних підприємствах на прогнозний період. Оптимізація продуктової програми відповідно до стратегії розвитку підприємства.

МОДУЛЬ 2. РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 3. Управління матеріальними ресурсами туристичних підприємств

Поняття економічних ресурсів і ресурсного потенціалу туристичних підприємств. Складові ресурсного потенціалу туристичних підприємств. Показники ефективності використання ресурсів підприємств туристичної сфери. Основні напрямки підвищення ефективності ресурсного потенціалу туристичних підприємств.

Сутність матеріальних ресурсів туристичних підприємств. Основні елементи матеріальних ресурсів: основні засоби, оборотні засоби та матеріальна частина фондів обертання.

Суть та основні елементи матеріально-технічної бази туристичних підприємств. Характеристика основних засобів туристичних підприємств. Поняття виробничої потужності та пропускної спроможності засобів розміщення туристів.

Особливості оцінки ефективності використання виробничої потужності та пропускної спроможності підприємств готельного господарства туристичних комплексів.

Матеріальні оборотні фонди та фонди обертання підприємств, особливості їх складу в туристичних підприємствах. Показники оцінки забезпеченості туристичних підприємств оборотними фондами та фондами обертання.

Методичний інструментарій і порядок проведення економічного аналізу стану та ефективності використання основних засобів

туристичних підприємств.

Цілі та завдання управління матеріальними ресурсами туристичних підприємств.

Тема 4. *Управління трудовими ресурсами підприємств туристичної сфери*

Поняття та класифікація трудових ресурсів у туризмі. Джерела формування трудових ресурсів.

Поняття продуктивності, ефективності й якості праці в туризмі. Показники оцінки продуктивності праці працівників туристичних підприємств. Особливості визначення та оцінки рівня продуктивності праці на туристичних підприємствах. Чинники, що обумовлюють рівень та можливості зростання продуктивності праці на туристичних підприємствах.

Ефективність використання трудових ресурсів на туристичних підприємствах. Основні напрями підвищення ефективності використання трудових ресурсів в туризмі.

Організація матеріального стимулювання праці працівників на туристичних підприємствах. Принципи стимулювання праці в умовах ринкових відносин та їх використання на туристичних підприємствах.

Форми і системи оплати праці, що застосовуються на туристичних підприємствах: їх сутність, переваги та недоліки. Принципи вибору форм та систем організації заробітної плати. Сутність преміальної системи. Особливості змісту й організації виплат за різними преміальними системами.

Методичний інструментарій та порядок здійснення економічного аналізу формування та використання трудових ресурсів в туризмі.

Тема 5. *Управління фінансовими ресурсами туристичних підприємств*

Поняття фінансових ресурсів туристичних підприємств, їх склад та характеристика. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств туристичної сфери. Джерела та порядок формування основних і оборотних засобів туристичних підприємств, співвідношення внутрішніх та зовнішніх джерел їх формування.

Фінансові фонди туристичних підприємств, порядок їх формування і напрямки використання. Показники оцінки ефективності використання фінансових ресурсів туристичних підприємств.

Методичний інструментарій та порядок проведення економічного аналізу формування та використання фінансових ресурсів у туризмі.

Цілі та завдання управління фінансовими ресурсами туристичних підприємств.

МОДУЛЬ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Тема 6. Управління доходами підприємств туристичної сфери

Економічна сутність доходів підприємств туристичної сфери, характеристика їх складу. Класифікація доходів підприємств туристичної сфери залежно від напрямів діяльності та відповідно до норм Національних стандартів бухгалтерського обліку.

Особливості та джерела утворення доходів підприємств туристичної сфери. Джерела формування комерційного доходу туроператорів та турагентів. Показники, що характеризують обсяг та рівень комерційних доходів від надання послуг туристичними підприємствами, методика їх розрахунку. Чинники, що впливають на формування комерційного доходу від надання послуг туристичними підприємствами.

Цілі та завдання управління доходами підприємств туристичної сфери. Структурно-логічна схема процесу управління доходами та характеристика змісту окремих етапів роботи. Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу доходів туристичних підприємств. Інформаційне забезпечення аналітичної роботи. Чинники, що впливають на формування доходів підприємств туристичної сфери та їх кількісна характеристика.

Методи обґрунтування планового обсягу доходів туристичних підприємств. Поняття можливого та необхідного обсягу доходів, методичні підходи до визначення їх обсягу.

Тема 7. *Управління поточними витратами та собівартістю послуг на підприємствах туристичної сфери*

Економічна сутність поточних витрат туристичних підприємств. Класифікація поточних витрат підприємств туристичної сфери залежно від напрямів діяльності, функціонального призначення, за елементами витрат відповідно до норм Національних стандартів бухгалтерського обліку.

Поняття, склад та структура експлуатаційних витрат в засобах розміщення туристів. Поточні витрати турагентів та туроператорів.

Особливості визначення собівартості в засобах розміщення туристів. Експлуатаційна та повна собівартість послуг розміщення. Особливості визначення собівартості туристичного продукту.

Показники оцінки загального обсягу і рівня поточних витрат на туристичних підприємствах: абсолютні, відносні показники ефективності. Чинники, що визначають обсяг та рівень поточних витрат підприємств туристичної сфери. Характеристика впливу на поточні витрати зовнішніх та внутрішніх чинників.

Цілі та завдання управління поточними витратами на підприємствах туристичної сфери. Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу поточних витрат підприємств туристичної сфери. Інформаційне забезпечення аналітичної роботи.

Методи обґрунтування плану поточних витрат підприємств туристичної сфери в цілому та за окремими групами витрат. Оцінка економічної обґрунтованості плану поточних витрат підприємств туристичної сфери.

Тема 8. *Управління прибутками та рентабельністю на підприємствах туристичної сфери*

Види та джерела утворення прибутку підприємств туристичної сфери. Поняття мінімального, цільового, нормального та максимального прибутку туристичних підприємств, методичні підходи до оцінки його розмірів. Чинники, що впливають на формування прибутку підприємств туристичної сфери в цілому та за окремими видами діяльності (окремих господарських операціях).

Поняття рентабельності підприємств туристичної сфери.

Показники вимірювання прибутковості та рентабельності туристичних підприємств.

Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу фінансового результату підприємств туристичної сфери. Інформаційне забезпечення аналітичної роботи. Методичні підходи до розробки плану (прогнозу) формування фінансового результату (прибутку) підприємств туристичної сфери. Поняття можливого та необхідного обсягу прибутку, методичні підходи до визначення їх обсягу. Порядок планування розподілу планового чистого прибутку підприємств туристичної сфери.

Тема 9. *Управління інвестиційною діяльністю на туристичних підприємствах*

Поняття і види інвестицій. Інвестиційна політика підприємств туристичної сфери. Управління інвестиціями на підприємствах туристичної сфери.

Поняття бізнес-плану інвестиційного проекту туристичних підприємств. Особливості розробки бізнес-плану будівництва нового підприємства туристичної сфери. Аналіз ефективності використання економічного потенціалу та особливості розробки бізнес-плану реконструкції діючого підприємства туристичної сфери.

Тема 10. *Управління ризиком та шляхи запобігання банкрутства туристичних підприємств*

Сутність та основні види ризиків у діяльності підприємств туристичної сфери. Класифікація та характеристика ризиків туристичних підприємств.

Види та характеристика втрат підприємств туристичної індустрії від ризикових подій. Оцінка розміру господарського ризику і можливих фінансових втрат. Методичний інструментарій оцінки рівня ризиків підприємств туристичної сфери залежно від їх виду, характеру прояву, наявності інформаційного забезпечення тощо.

Шляхи та заходи щодо профілактики та мінімізації рівня ризиків на підприємствах туристичної сфери. Форми внутрішнього страхування

господарського ризику та оцінка їх ефективності на туристичних підприємствах. Форми зовнішнього страхування господарського ризику. Обов'язкове та добровільне страхування. Ефективність зовнішнього страхування господарського ризику, методи розрахунків.

Банкрутство підприємства: його суть та форми регулювання в Україні. Основні причини, що призводять до банкрутства туристичних підприємств.

Санація підприємств та умови її проведення. Форми санації туристичних підприємств, порядок та черговість задоволення претензій кредиторів у разі банкрутств.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Господарський Кодекс України: закон України від 16.03.2003 року № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 04.02.2020).
2. Закон України «Про Туризм» [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (дата звернення 04.02.2020).
3. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112). Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 04.02.2020).
4. Про ціни і ціноутворення: закон України від 21 червня 2012 року № 5007-VI. Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>. (дата звернення 06.02.2020).
5. Про інвестиційну діяльність : Закон України – № 1561-XII (1561-12) від 18.09.91. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 06.02.2020).
6. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р. № 325/95-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 06.02.2020).
7. Артамонова Н. С. Управління витратами. Навчальний посібник. Київ. Центр навчальної літератури, 2018. 116 с.
8. Басюк Т. П., Керанчук Т. Л. Економіка готельно-ресторанного бізнесу. Навчальний посібник. Харків: НУХТ, 2018. 282 с.
9. Власова Н. О. Економіка ресторанного господарства. Навчальний посібник. Харків: Світ книг, 2019. 389 с.
10. Гаркуша Н. М. Аналіз господарської діяльності : методичні вказівки у схемах, формулах та таблицях. Харків: ТОВ «Видавництво «Форт», 2018. 109 с.
11. Городня Т. А., Щербак А. Ф. Економіка туризму: теорія і практика. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2012. 436 с.
12. Іванілов О. С. Економіка підприємства. Підручник. Рекомендовано МОН України. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 728 с.

13. Ковальчук К. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 326 с.
14. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. URL: http://www.tourlib.net/books_ukr/kyfjak_13.htm (дата звернення 06.02.2020).
15. Мальська М. П. Управління персоналом у туризмі: теорія і практика. Навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури, 2013. 234 с.
16. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Готельний бізнес: теорія та практика. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 472 с.
17. Мальська М. П., Рутинський М. Й., Білоус С. В., Мандюк Н. Л. Економіка туризму: теорія та практика. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 544 с.
18. Ткаченко Т. І., Гаврилюк С. П. Економіка готельного господарства і туризму. Навчальний посібник. Київ: КНТЕУ, 2010. 179 с.

Додаткова

19. Андренко І. Б., Влащенко Н. М. Фінансово-економічний аналіз підприємств туризму. Підручниця. Харків: ХНАМГ, 2012. 308 с.
20. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 184 с.
21. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 із змінами і доповненнями від 25.11.2002 року № 989 // Баланс. 2003. № 5. С.42–47.
22. Гаврилюк С. П., Міска В. Г. Економічні передумови управління поточними витратами підприємств ресторанного господарства в Україні // Інвестиції : практика та досвід. 2014. № 19. С. 20-25.
23. Горбылева З. М. Экономика предприятий туризма : учеб.-метод. Пособие. Минск: РИПО, 2014. 226 с .
24. Дмитриев М. Н., Забаева М. Н., Малыгина Е. Н. Экономика туристского рынка. Учебник. Москва: Юнити-Дана, 2010. 312 с.
25. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 із змінами і доповненнями від 25.11.2002 року № 989 // Баланс. 14/01/2003. № 3. С. 42–47.

26. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2013. 440 с.
27. Костащук В. І. Економіка і ціноутворення в галузі туризму [Текст]. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2012. 135 с.
28. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
29. Ніколайчук О. А. Економіка туристичного підприємства. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2018. 76 с.
30. Портна О. В., Єршова Н. Ю. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. Львів: Магнолія 2006, 2015. 312 с.
31. Сіменко І. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 384 с.
32. Тарасюк Г. М. Бізнес-план: розробка, обґрунтування та аналіз. Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2012. 280 с.

Електронні ресурси

33. Звіт про фінансові результати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3, № 87 від 31.03.1999 року. URL: [//www.Rada.gov.ua](http://www.Rada.gov.ua) (дата звернення 06.02.2020).
34. Лист ДФС України від 31.01.2018 № 2834/7/99-99-15-02-01-17 «Про зміни в оподаткуванні податком на прибуток підприємств у 2018 році». URL : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovozakonodavstvo/listi-dps/72789.html> (дата звернення 06.02.2020).
35. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. URL : http://www.tourlib.net/books_ukr/kyfjak_13.htm (дата звернення 06.02.2020).
36. Погуда Н. В., Розметова О. Г. Сучасний стан туристичного ринку України: оцінка та перспективи розвитку. Ефективна економіка. 2018. № 10. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6608> (дата звернення: 02.02.2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2018.10.57](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.10.57)
37. Пятницкая Г., Григоренко О., Найдюк В. Інноваційний потенціал розвитку підприємств ресторанного господарства в Україні. – Товари і ринки. 2013. № 2. С. 29-43. URL: <http://tr.knteu.kiev.ua/files/2013/16/4.pdf> (дата звернення

01.02.2020).

38. UNWTO World Tourism Barometr. URL: <http://mkt.unwto.org/barometer> (дата звернення 04.02.2020).
39. UNWTO. URL: <http://www2.unwto.org/> (дата звернення 04.02.2020).
40. Eurostat. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення 04.02.2020).
41. Entrepreneurship. URL: <https://www.usnews.com/news/best-countries/entrepreneurship-rankings> (дата звернення 04.02.2020).
42. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 04.02.2020).